

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та
управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня
магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність» за освітньо-професійною програмою
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «**ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ**
КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ НАФТИ УКРАЇНИ»

Виконавець:

студент ФЕУП

Сербенко Таїсія Андріївна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Клевцевич Наталія Анатоліївна _____

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Дослідження кон'юнктури товарного ринку є важливим етапом в ухваленні управлінських рішень, оскільки результати таких досліджень дають змогу знизити ризики під час проектування управлінських рішень (вихід на нові ринки, пошук нових можливостей, обґрунтування диверсифікації бізнесу тощо). Уміння й навички проведення кон'юнктурних досліджень є вектором успішного функціонування фірми у зовнішньому середовищі.

Сьогодні у світі є три головні ресурси, які визначають перспективи розвитку країн на майбутнє: питна вода, зерно та нафта.

Нафта для сучасної цивілізації – це ключовий енергоресурс у технічній системі життєзабезпечення та глобальний товар у міжнародній торговельній системі. Сьогодні нафта як енергоносіє знаходиться на піку свого життєвого циклу, як товар вона володіє найвищим рівнем конкурентоспроможності на світових товарних ринках, а ціни на нафту є визначальним фактором розвитку глобальної економіки. Переоцінити її роль у житті сучасного суспільства вкрай складно. Нині без нафти неможливе успішне функціонування будь-якої галузі економіки та світового господарства у цілому.

Тенденції та кон'юнктура світового ринку нафти безпосередньо впливають на світову економіку, визначають темпи її розвитку, сприяють економічному зростанню або спричиняють настання рецесії та багато в чому визначають курс економічного розвитку кожної окремої країни. Більше того, цей ринок перетворився у своєрідну політичну арену, домінування на якій дає змогу впливати на зовнішню політику багатьох держав.

Таким чином, питання про те, що собою являє сучасний світовий ринок нафти, які запаси цього енергетичного ресурсу та як формуються ціни на нафту, представляє одну з найважливіших проблем сучасності.

У зв'язку з цим актуалізується необхідність всебічного аналізу причин виникнення кризових явищ на ринку нафти, розробки системи заходів, спрямованих на його позитивний збалансований розвиток та забезпечення конкурентоспроможності у світовому просторі.

Аналізу кон'юнктури ринку присвячено багато робіт таких науковців як Герболюк Н.Л., Горин М. Ф., Іванова Л.О., Касьяненко, В. О., Левшин Ф.М., Карпов В.А, Кучеренко В.Р. та інших.

Метою дослідження є аналіз кон'юнктури ринку нафти України, виявлення перспектив його розвитку та прогнозування ринкової кон'юнктури.

Відповідно до мети дослідження поставлено наступні **завдання**:

- розкрити сутність та особливості кон'юнктурних досліджень;
- розглянути методичні підходи щодо дослідження кон'юнктури

ринку;

- описати економіко-математичні моделі у прогнозуванні ринкової кон'юнктури;
- надати загальну оцінку стану ринку нафти України;
- виявити тенденції розвитку ринку нафти України;
- визначити місце України на ринку нафти;
- здійснити прогнозування стану ринку нафти України.

Об'єктом дослідження є процеси, що відбуваються на ринку нафти України, його стан та перспективи розвитку.

Предметом дослідження є вивчення кон'юнктури ринку нафти України та прогнозування його стану.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у кваліфікаційній роботі на здобуття освітнього ступеня магістра було використано наступні методи:

- порівняльний метод – отримання нової інформації не тільки про властивості порівнюваних явищ, а й про їх прямих і непрямих взаємозв'язках, про загальну тенденцію їх функціонування та розвитку;
- розрахунково-аналітичний та структурно-динамічний методи – при визначенні проблем, тенденцій та перспектив розвитку ринку, що досліджується;
- метод експертних оцінок – при визначенні основних характеристик зовнішнього середовища.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства промислової політики України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (64 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 94 сторінки. Основний зміст викладено на 87 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 8 рисунків.

Публікації. За результатами здійсненого дослідження опубліковано статтю «Аналіз ринку нафти в Україні» у студентському збірнику ФЕУП ОНЕУ.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні та методичні аспекти кон'юнктурних досліджень»** розглянуто поняття, особливості та необхідність проведення кон'юнктурних досліджень, алгоритм дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку та основні методи кон'юнктурних досліджень.

У другому розділі **«Дослідження кон'юнктури ринку нафти»**

проаналізовано тенденції ринку нафти України; охарактеризовано конкурентне середовище на ринку нафти в Україні, проведено аналіз кон'юнктури світового ринку нафти та визначено місце України в ньому.

У третьому розділі *«Прогнозування кон'юнктури ринку нафти України»* визначено основні проблеми розвитку ринку нафти України та шляхи підвищення ефективності функціонування ринку нафти в Україні, розроблено прогноз кон'юнктурних показників ринку нафти України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Кон'юнктура – сукупність взаємопов'язаних умов, обставин, що створилася, стан речей, що може впливати на хід і результат справи, процес (наприклад, кон'юнктура ринку, політична кон'юнктура, міжнародна кон'юнктура). Тенденції на одних ринках не можна механічно переносити на інші, навіть суміжні ринки. Ситуація на ринку певного товару значною мірою залежить від стану на ринках інших товарів. Це положення справедливе стосовно як однієї номенклатурної групи, так і продукції різних галузей.

2. Кон'юнктура потребує постійних, безперервних досліджень та прогнозів. Тому виникає необхідність методологічної основи, котра враховує найбільшу кількість факторів, принципів, показників та методів. Результати кон'юнктурних досліджень можуть бути використані для різних цілей, таких як складання економічних та технічних прогнозів, визначення перспективних напрямів наукових досліджень, складання бізнес-планів, оскільки результати таких досліджень дають змогу знизити ризики під час проектування управлінських рішень.

3. Прогнозування кон'юнктури ринку – це вивчення стану ринку, що формується певними факторами і виражається в конкретних показниках. Оскільки при різних обставинах один і той самий фактор може впливати по-різному на ситуацію, при аналізі й прогнозуванні особливе місце повинно бути надане векторному напрямку впливу кожного з них.

4. Нафта та продукти її переробки відіграють провідну роль у розвитку світової економіки. Починаючи з 70-х років XX століття, коли нафта перетворилася на домінуючий енергоносіє і стратегічний товар, кон'юнктура ринку нафти й нафтопродуктів опинилася в центрі уваги світового бізнесу і політики. Нафтовий ринок – це ринок, на якому взаємопов'язані інтереси багатьох держав світу. Нафта була, є і в найближчому майбутньому залишиться основним джерелом первинної енергії, споживання якої неухильно поширюється у зв'язку з подальшим розвитком світової економіки.

5. Серед основних тенденцій розвитку світового ринку нафти слід назвати: суттєве збільшення доведених запасів нафти; різке збільшення

обсягів видобутку нафти; підвищення попиту на нафту з боку країн, що розвиваються; перевищення обсягів споживання нафти над її видобутком. В Україні вирізняють три нафтогазоносні регіони: Східний, Західний та Південний. За останні п'ять років в Україні спостерігалася стійка тенденція скорочення ринку нафти, основною причиною виникнення якої стало зниження попиту на неї. А обсяги видобутку нафти й газового конденсату у 2018 році загалом по країні збільшилися на 4,0% до 2,1 млн т. Вперше за 12 років вдалося переломити спадний тренд видобутку нафти й конденсату.

6. Ринок нафти та нафтопродуктів вимагає проведення більш комплексних реформ. Постійне зменшення видобутку сирової нафти, монополізація галузі, висока імпортозалежність – основні проблеми нафтового сектору в останні роки.

Стагнаційні процеси у нафтопереробці свідчать про необхідність оновлення виробничо-технічної бази НПЗ, що дасть змогу знизити собівартість виробництва та підвищити якість нафтопродуктів. Розвиток нафтогазовидобувного сектору є пріоритетним напрямом держави в рамках стратегії досягнення енергетичної незалежності. Основними напрямками діяльності уряду мають стати: вдосконалення фіскальної політики, внесення змін до Земельного та Податкового кодексів, валютно-кредитне регулювання та спрощення адміністративних процедур.

7. Як показало проведене дослідження прогнозів розвитку нафтового сектору в Україні на період до 2030 р. за різними сценаріями, отримані результати не можна визнати коректними або такими, що відповідають сучасним тенденціям соціально-економічного розвитку України і світу. Це, в першу чергу, можна віднести до показників видобутку нафти, які незважаючи на значне інвестування цієї галузі у 2020–2030 рр., за двома сценаріями не збільшилися, а за оптимістичним передбачено збільшення видобутку за 2025–2030 рр. у 2 рази до 7,1 млн т. Нова енергетична стратегія України до 2035 року має шанси для максимального втілення її в життя за умови забезпечення дієвих інструментів стимулювання потрібних процесів, особливо тих, що пов'язані з інвестуванням в енергозбереження.

АНОТАЦІЯ

Сербенко Т.А., « Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку нафти України »

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою «Економіка, планування та управління бізнесом», – Одеський національний економічний університет –м. Одеса, 2019 рік

У роботі розглянуто сутність та особливості кон'юнктурних досліджень; методичні підходи щодо дослідження кон'юнктури ринку; економіко-математичні моделі у прогнозуванні ринкової кон'юнктури.

Надано загальну оцінку стану ринку нафти України; виявлено тенденції розвитку ринку нафти України; визначено місце України на світовому ринку нафти.

Визначено основні проблеми зміцнення позицій України на світовому ринку нафти; здійснено прогнозування стану ринку нафти України.

Ключові слова: кон'юнктура ринку, ринок нафти, конкурентне середовище, прогнозування, трендова модель.

ANNOTATION

Serbenko T.A., ««Research and forecasting of oil market conjuncture in Ukraine»

Thesis for Master degree in specialty « Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges» under the program «Economics, Planning and Business Management»,–Odessa National Economic University–Odessa, 2019

The essence and features of conjuncture studies are considered; methodological approaches to market research; economic and mathematical model sin forecasting market conditions.

The general estimation of the condition of Ukrainian oil market is given; the tendencies of the Ukrainian oil market are revealed; the place of Ukraine on the world oil market is determined.

The main problems of strength ening the position of Ukraine on the world oil market are determined; forecasting of the state of the oil market of Ukraine is carried out.

Key words: market conditions, oil market, competitive environment, forecasting, trend model.